

02 H 615

DI

A
M

D
RE

D
D.

PA

Su

C

DISSERTATIO PHYSICO - MEDICA INAUGURALIS,
SISTENS

ANNORUM CLIMATERICORUM RATIONALEM ET MEDICAM EXPLICATIONEM,

Quam

In Alma Regia & Electorali Fridericiana,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI, ET ELECTORATUS BRANDENBURGICI HEREDE, ETC.

GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,
PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO,
D. MEDICINÆ ET PHILOS. NAT. PROF. PUBL. ORD.
POTENTISS. REGIS BORUSSICI CONSILIARIO
ET ARCHIATRO,

PATRONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO ÆTATEM COLENDO,
PRO GRADU DOCTORIS

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura & Privilegia
legitime capeffendi,

Ad diem 16. Februar. Anno MDCCIV. Horis ante & pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI

Publico Eruditorum Examine submittit

CAROLUS LUDOVICUS FUNCKERT,

Lub. Siles.

HALÆ MAGDEB, Litteris Christ. Henckelii, Acad. Typogr.

DISSERTATIO PHYSICO-MEDICA INVAUICURALIS

ANNORUM
MAGISTERII
TITULUM ET MURAM
EXPLICATONEM

IN AUSTRIA
RECTOR MAGNIFICENTISSIMO
D. FRIDERICUS WILHELMUS
REGNI BORUSSICAE RECTOR
DEP. SIG. HER. DE. RIC.
ILLUST. PATRIAE MEDICAE COLLEGIUM
PRÆSIDE

D. FRIDERICUS HOFFMANNUS
D. MEDICINÆ ET PHILOS. NAT. PRÆF. PUBL. ORD.
POTENTIS REGIS BORUSSICÆ CONSILIARIUS
ET ARCHIATRUS
RECTOR RECEPTORIS ACADEMIAE ET I. M. G. S. S. S.
PRO CAND. DOCTORIS

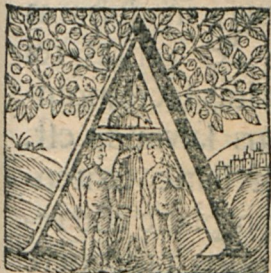
Summus in ARTE MEDICA Honoris, Juris & Iustitiae
IN AUSTRIA
PUBLICE ERUDITIONIS EXAMINATOR

esse
in
ann
tio
fuit
tur
fuit
me
neg
cti
refa
Ita
nis

PRÆFATIO.

Ntiquissimam esse, & per tot secula celebratam annorum climactericorum efficaciam, vel leviter versato in scholis philosophorum & medicorum obscurum amplius esse nequit, nostris vero temporibus non modo in dubium vocata a plerisque Medicis dictorum annorum vis, sed etiam pro commento superstitioso, & fabuloso Astrologorum figmento habitata fuit. Verum enim vero, sicuti illud quod tam diuturna & constanti experientia pro vero habitum fuit non rationibus evertendum, neque ob id maxime, quod inveniri rationes non possunt, temere negandum: (nam quando agitur de rebus, quæ facti & experientiæ sunt, prius certi esse debemus de re facti & experientiæ specie post modum rationes quærendæ:)

Ita illud ipsum imprimis valet de climactericis annis, si num habeant fundamentum in ipsa re &

experiētiā, prius perspicendum, postea eorum
 explicatio evolvenda. Et cum fuerint prisca,
 etiam inter medicos sapientissimi viri, hinc illud
 ipsum, quod constantis fuit experiētiæ apud
 ipsos, imo traditionis, non statim propter ratio-
 nis, quibus explicatio fit, inconvenientiam, fig-
 menta admixta, vel propter abusum, in dubium
 vocandum vel ipsa res aut fides & veritas rei
 perneganda, sed potius semper veritas facti in-
 quirenda & melioribus explicationibus salvanda est.
 Quapropter etiam diu hæsi circa hanc senten-
 tiam, annos hos climactericos, non plane esse re-
 jiciendos, præsertim magnos, quos tantopere
 animadverterunt veteres, sed potius vindican-
 dos & veram eorum naturam perscrutandam.
 Sumsi itaque ductu D. Præsidis hunc laborem &
 conabor ostendere, utique habere fundamentum
 in ipsa re, eorumque naturam atque cognitio-
 nem Medicis esse valde necessariam. Deus, vero
 inexhaustus omnis boni, veritatisque fons, ut
 proposito nostro indulgentissime faveat vehe-
 menter precibus efflagitamus.

§. I.

Acturus itaque de Annis Climactericis eorumque
 existentiam & potentiam vindicaturus, primo
 omnium, quæ sit vis & significatio hujus vocis,
 unde originem habeat, & quænam ejus sint sy-
 no-

nima circumspicere debeo. Climacteres itaque sive flexo vocabulo græco ad indolem latinæ lingvæ Climacterici, originem suam petunt ἀπὸ τῆ κλίματ^ς, sive quod rectius ἀπὸ τῆς κλίματ^ς, quod scalam vel gradum significat, vel interprete *Columella Lib. 5. cap. 1.* certam quandam mensuram, usu autem, optimo interprete, per climacterem certum vitæ humanæ tempus, vitæ fortunisque periculosum dixerunt, qua de re consuli potest *Varro d. hebdomad. it. Gellius L. 3. cap. 10.* Certus itaque annus, isque a nativitate septimus, habitus vel dictus fuit climactericus, sive scalaris, fatalis, decretorius, quoniam nempe successive quasi per scalas, ad hunc ipsum annum ascendimus, ubi mutatio vitæ & periculum quoddam imminet. Ex hisce vero, septenariis annis periculosus maxime æstimatus fuit & magnæ considerationis annus ætatis quadragesimus nonus, quinquagesimus sextus & sexagesimus tertius, qui heroicus, quoniam ipse maxime validus & aptus est ad mutationes instar strenui herois efficiendas. Græce etiam dictus fuit ἀνδρόκλας, uti *Salmasius* vult, a græco ἀνὴρ vir in genit. ἀνδρός & κλάω frango, quoniam virum frangit & debilitat;

§. II.

Verum ne nimius sim in cura nominum flum hic abrumpo, & illud potius, quo tamen fieri potest compendio, dicam, quamnam sententiam habuerint veteres, de hisce annis, & quid tribuendum sit climactericis. Potest illud ipsum ex locis quibusdam eximiis veterum sufficientissime depromi, inter hos autem eminent maxime *Plinius*, quando *L. 7. c. 49.* Climacteras appellat scansilem annorum occiduam legem, i. e. legem mortis, *Gellius Lib. 15. Atticarum questionum cap. 7.*

in hæc verba prorumpit: Observatum in multa hominum memoria expertumque est in senioribus plerisque omnibus, sexagesimum tertium vitæ annum cum periculo & clade aliqua venire, aut corporis animique morbi gravioris, aut vitæ interitus, animi ægritudinis. Memorabilia etiam sunt, quæ de Augusto Imperatore scripta leguntur: Cave mi Cæi, quæ semper medius fidus desidero, cum a me abest, sed præcipue diebus talibus, qualis est hodiernus, quem spero lætum sexagesimum quartum natalem meum, nam ut vides, climactericum communem seniorum omnium sexages. tertium evasimus, vid. *Cassparum Clauderum de Hæredia in Tribunali medico p. 348. Et Salmasius in lib. de anno climacterico pag. 2.* scribit; convenit inter omnes, climactericos dici annos vitæ, quibus periculum imminet, aut alicujus casus, quem vix evitare datur. *Julius Firmicus L. 14. Matheseos cap. 14.* scribit: sane, extra cæteros climacteres septeni anni ac noveni per omne vitæ tempus multiplicata ratione currentes, naturali quadam & latente ratione, variis hominem periculorum discriminibus semper afficiunt, unde & sexages. tertius annus, quia utriusque numeri summam pariter accipit ἀνδροκλᾶς appellatus fuit.

§. III.

Quamvis vero ex veteribus nonnulli, & novenarios annos habuerint pro climactericis universaliter tamen, magisque omnium unanimi consensu numerus septenarius habitus est. Deinde & hoc notandum est, quod ab omni ætate divisio adornata fuerit horum annorum ita ut distinguerent in leviores, periculi, expertes, temperatos, transitorios, & graviores, nempe,
peri-

periculosos, formidolosos, difficiles imo quandoque lethale, ex illis annus 7. 14. 21. 28. 32. 35. habitus est, hos vero statuerunt, 49. 54. 63. 70.

§. IV.

Energiam horum annorum ferme concordi suffragio sapiens antiquitas deducere laboravit ex impari septenario numero. Et quanta fuit hujus numeri veneratio olim apud omnes philosophos, neminem eruditorum latere potest. *Pythagoras* princeps philosophorum qui scientiam suam ab Ægyptiis, Chaldæis, Phœnicibus traditam accepit, primus fuit, qui numeris ad divinarum & naturalium rerum cognitionem tantam adscripsit efficaciam. Medicinam & musicam ante omnia sanitati conducere prædicabat, quia in hisce bella numerorum esset consonantia, qua animi item corporis, alias insanabiles ægitudines possint perfanari, quin imo assererat, quod sacra per certam numerorum proportionem efficaciam ad operationes reddantur, maxime autem septenario numero assignavit divinam efficaciam. Peripatetici hunc numerum virgineum nuncuparunt, alii Regem & perfectissimum: quia constat ex tribus & quatuor, qui ambo totum sunt sui numeri, & perfectum in suo genere, ejus autem perfectionem inde eliciebant: dicebant, numerus impar indicat spirituale, par corporeum autem, continet enim impar unionem & indivisibilitatem adeoque durationem & æternitatem, ut etiam divinæ essent symbolizet, unde dixerunt Deum impari numero gaudere, numerus vero par quoniam incipit dividi demonstrat materiam & creaturarum materialium essentiam, causaque corruptionis est. Hic itaque numerus

com.

complexus creditus est perfectus, ea de causa veteres Poetæ ipseque *Homerus* sapientissimus, dum felicitatem prædicare volebat, dixit:

O terque quaterque beatus.

§. V.

Coluerunt & maximè celebrarunt prisca hunc numerum, quoniam nimirum divinis mysteriis Deus ipso usus est, hincque in gubernatione & œconomia rerum humanarum septimo numero multa notabilia continentur: ab ipso Deo septimus dies sanctus statutus est. Veteres ætates diviserunt in septem. Lunæ facies, septimo die, semiplena, bis septimo rotunda, ter septimo semidefecta & quadriseptima defecta nascitur. Septem Plajades septem Epicycli, septem Planetæ, septem Metalla, septem dies in hebdomade statuti sunt, nec ipse Zodiacus septenario caret, nam in septimo mense fit solstitium æstivum a bruma, in septimo brumæ ab æstate, in septimo æquinoctium vernale & in septimo autumnale. Præterea ex *Varronis* sententia antiquissima septimo die conceptus fit, bis septimo figuræ redditur capax, ter septimo spina & caput informatur, ter septima hebdomade fit motus infantis & animæ vis sese exerit, sex septima nascitur, quin imo *Plato* in *Timeo*, dicit, Deum, animam ex septem portionibus conflasse. Dein septimus dies teste magno nostro *Hippocrate* & experientia criticus & decretorius est dies in febribus præsertim acutis, quo mutatio & solutio morbi fit vel in melius vel in deterius. Constantissimæ enim observationis est res, quod natura in morborum solutione ac curatione, ni laceffita & impedita aliunde sit, observare soleat statata ordinataque tempora & quidem septimum diem, si legitime & tutæ sint crises, nam

nam si in altero numero vel nono vel duodecimo accidit singularis mutatio vel excretio, plerumque imperfecta vel mala esse solet crisis, quæ in septimo & decimo quarto, semper bona.

§. VI

Ex hisce prædictis, non infimi momenti argumentis septenarii numeri potentiam & energiam monstrantibus, defendere etiam veritatem conantur annorum climactericorum, qui in annum septimum incidunt. Verum enim vero constanter asserimus nullam vim vel occultam quandam efficaciam inesse numeris, agendi in corpus humanum, cum quantitas sit nullius effectus productiva, nec quicquam addat rebus numeratis, & tempus per se nihil aliud, sit quam certi motus duratio, quæ certis terminis intellectus clauditur, ad dimetiendos aliarum rerum motus, vel durationes: deinceps virtus sequitur essentiam rei, a qua dimanat, & diversitas vel identitas virtutis diversitatem vel identitatem denotat essentialis principii, sed hæc virtus annorum climactericorum quæ mutationem inducit, non provenit a numero, numerus enim forma caret; porro numerus secundum sui rationes abstractus ab omni materia, est quoddam mathematicum, hinc nec activum nec passivum esse potest; causa itaque efficiens sive effectuum fons, qui adscribitur annis climactericis neutiquam septenario numero ut numero assignari poterit. Denique & experientia quotidiana docet, quod & alii anni vitæ periculum ipsamque mortem adferant; Quapropter mascule & Christiane, olim Maximilianus II. Imperator cuidam gratulanti, quod climactericum annum

B

trans-

transcendisset respondit: omnes vitæ suæ annos sibi esse climacterios & ipsum sexagesimum quartum & alios deinceps se magis æstimare quam sexagesimum tertium decretorios climactericos maleficos quia mortis diei sunt propinquiore.

§. VII.

Plurimi qui non contenti sunt hac explicatione, ducere climactericorum virtutem ex ipsis astralibus potentiis & malignorum planetarum conjunctionibus præfertim ipsius Saturni allaborant; dicunt nempe hoc evenire, quando Saturnus singulis septem annis ad quadraturam, vel saltem ad contrarium suæ naturæ signum perveniat. Hæc omnia autem quæ de stellis adferunt Mathematici imprimis Astrologi, certe innania sunt & futilia figmenta, quæ refutare tufius non attinet, repugnat enim hic ipsa ratio, simul & experientia: videlicet vitam nostram & sanitatis fortunæque rationem dependere ab astris, vel ex quadam necessitate fatali, nos vivere aut mori. Antediluviani vixerunt annos nongentos, quod stellarum decretis minime tribuendum fuit, hinc etiam nostra vita, quæ hoc tempore breviata est, ab astris minime provenit, nec tamen operatio Solis vel cujusdam planetæ mutata est. A dispositione autem parendum hæreditaria, a cœli ac soli varietate locorum ac climatum diversa indole, variaque victus ac potus ratione, discrepare hominum corpora & ingenia, & ad ægritudines has vel illas ipsa disponi, vitamque ipsis esse vel saniozem vel longiozem, res apud Medicos & Philosophos constantiff. experientia & veritatis est, quin imo observamus gemellos uno quasi puncto editos, diversæ naturæ ac temperamenti gaudere

re

re corporibus, illorumque mores dispositionem ad morbos, illorum quoque fortunam, animum, actiones etiam sub accessu annorum sic dictorum climactericorum mirum differre.

§. VIII.

Ex dictis itaque apparebit, mutationes quæ contingunt humanis corporibus circa annos climactericos non esse ipsis astris adscribendas vel a cœlo petendas, neq; numero ceu causæ efficienti, (cum potius hic signum sit mutationis, non autem causa.) tribuendas; Ea propter cum efficacia horum annorum non penitus sit neganda, aliud fundamentum inquirendum est. Videlicet sapientissimum Numen, rerum omnium naturam mirabili artificio coagmentavit, ac singula, suis quibusdam numeris, mensura, pondere, ordine, harmonia vinxit, ut in tota œconomia rerum corporearum, omnes operationes stathmice mechanice, certoque tempore perficiantur. Corpus humanum certum requirit tempus, ut formetur, ut ad exitum ex utero disponatur; certis temporibus corpus ad perfectionem debitam pervenit, certo temporis progressu fiunt morbi, temporibus quoq; certis sanantur: nam causæ morbificæ antequam potentes sint ad agendum & ad morbum producendum, antequam etiam corrigantur & expellantur, certa exposcunt tempora. Cum enim omnis effectus in toto rerum corporearum universo, omnis mutatio non nisi per motum debitum, certum, sufficientem fiat, & absolvatur, tempus autem non nisi mensura & duratio motuum sit, facile adparet, alterationem & peculiarem mutationem, quæ visitur in corporibus,

ribus, certis temporibus sese manifestare, non quod tempora, dies vel anni id causentur, sed quia certi ad effectum vel mutationem necessarii & determinati motus requiruntur, qui constituunt tempus.

§. IX.

Corpus nempe nostrum mirabili ordine ad perfectionem summam ad quam potest pertingere ex beneplacito Conditoris successive pervenit, inque omnibus viribus augetur. Et cum statutum sit, hominibus semel mori etiam huic corpori indita est talis interitus causa, quæ etiam ordine & tempore fit, hujus vero perfectionis item defectionis & dispositionis ad interitum vis, statis temporibus annisque maxime septenariis visitur, ubi magna vel ad perfectionem vel ad defectionem mutatio accidit, quoniam sapientissimus rerum conditor ex liberrimo beneplacito, causarum physicarum operationes & effectus notabiles certis alligavit motibus & temporibus, & maxime numero septenario inclusit. Cum ita veteres deprehenderent, quod sub singulis septem annis, cuius corpori singulares accidant mutationes, dixerunt istos annos climacterios, quibus homo quasi per scalam transit vel ad suam perfectionem vel defectionem, id est vires, hisce annis vel augentur vel imminuuntur. Sunt enim hi anni velut gradus humanæ vitæ corporisque durationis: hoc namque non in eodem semper permanet statu, sed secundum illud notum *Averrhois* dictum, a generationis puncto, tendit homo ad corruptelam. Pulchre scribit *Seneca* in Epistola 28. nemo nostrum idem est in senectute, qui fuit juvenis, nemo mane, qui pridie, corpora nostra rapiuntur fluminum more, quicquid vides currit

currit cum tempore, nihil ex his quæ videmus, manet, ego ipse dum loquor ista, ipse mutatus sum. Corpus humanum transit ad perfectionem, transit etiam rursus ad interitum, hinc indita corpori nostro talis causa, cuius necessitate in viribus augetur, deficit & etiam interit. Et hæc est illa mortis & interitus pernicies, ut inquit *Verulamius Lib. 3. cap. 10. de etate.* Hæc intestina illa calamitas, quam nulla ars, nulla humana industria effugere, sed ne reprimere quidem possit, etenim si cui ab ortu temperato vel *Æsculapius* præsit, qui illum ab iis, quæ foris sunt, aut quæ intro sumuntur causis, salvum & incolumem sic tueatur, ut nullum inde corpus detrimentum capiat, is tamen a semet ipso suaque sponte magis magisque conficietur, consumeturque, donec extremum vitæ spiritum edat, illuc dum contendit, plurimas hoc interim spatium mutationes necessario sustinet, has qui annorum spatiis & intervallis dimensi, primum discreverunt, simul ætates appellarunt: ut si ætas id vitæ curriculum, quo luculenter corporis constitutio per se, suoque nutu mutatur.

§. X.

Contingit itaque hæc mutatio uti diximus, septimo anno, ob quam mutationem, ætas etiam aliud accipit nomen. Talismodi mutatio accidit quibusdam non, sine periculo sanitatis, quædam turbatio in motu sanguinis & humorum contingens, aliis est tuta, aliis non, prout nempe corpus sanum, vel debile est, vel jam dispositio, aut causa quædam ad morbos latet, vel immoderata animi passio, aut insalubris diuturna tempestas præcesserit vel morbus quidam in corpore delite-

scat; tales itaque causæ externæ si in corpora incidunt, quæ annos agunt climactericos, in quibus sensibilis ad defectionem corporis fit mutatio, sæpius lethum inferunt, quod si vero corpora fuerint robusta, temperata & diætæ regulas bene observent, corporisque & animi bonus fuerit habitus, sicco pede per medios transeunt climacteres, paucis: sub ætatibus transmutatio temperamentorum accidit, mechanismus corporis nostri, solidæ & fluidæ partes aliam accipiunt crasin ac motum. Omnem autem temperamenti mutationem secundum Galenum *Lib. 6. Epidem. Sect. 3.* periculum insequitur.

§. XI.

Ratio autem postulat, ut mutationes, quæ fiunt singulis septem annis in corpore notabiliores, sub certis ætatibus in medium adducamus. Nempe ter septima hebdomade infans solet sese movere in utero, in sex septima hebdomade paratus est ad exitum, septimo mense incipit dentire, septimo demum anno, cum prima ætas infantia clauditur, dentes decidunt, corporaque per hanc ætatem sunt humidissima: sequitur post hanc pueritia, quæ ad decimum quartum, extenditur, qua foeminis menses erumpunt, mammæ crescunt, pili in pube visuntur & potentia fit generativa. In masculis testes incipiunt separare semen a sanguine, quod titillationem efficit. Huic proxima est adolescentia, quæ clauditur vigesimo primo anno: nomen habet quoniam corpora, tunc ob humoris ubertatem plurimum adolescunt, corpus tum debitam acquirit longitudinem, barba apparet in mento. Adolescentiam excipit juvenus quæ duplicato septenario absolvitur, & durat ad trigesimum quintum annum:

num: hæc ætas dicitur florida, cui propria est venustas, agilitas & in hac secundum *Hippocratem*, homo ad auctiorem totius corporis, debitamque staturam pervenit, membra præsertim, ossa acquirunt legitimam soliditatem ac firmitatem. Sequitur postea quinta ætas, nempe virilis, a duplici septenario ad septies septem perdurans, recte dicitur a vi & viribus, quoniam tunc vis & robur animi & corporis maximum est, iudicium in summa excellentia, & qui tunc non pervenit ad prudentiam, sapientiam, ille nunquam ejus fit particeps: dicitur etiam ætas perfecta matura consistens: Germani dicunt *Funffzig Jahr stille Stann*. In foemina circa quadragesimum annum cum jam incipiat vis corporis deficere, cessat potentia generativa, ordinario tum menses desinunt non sine magna motuum, sanguinis turbatione. Sexta ætas dicitur prima senectus, quæ per bis septem extenditur ad sexagesimum tertium: deficit tunc roscidum nutritium humidum & ficcior natura evadit, & contabescit corpus, caro fit dura, rugæ apparent in facie, memoria valde debilitatur, hæc enim habitat in humido, cura, sollicitudo, avaritia incipit, iudicium autem & prudentia crescit. Veteres hanc ætatem consiliariam dixerunt, senes enim aptissimi sunt ad consilia. Antiqui melancholiam crediderunt sedem esse sapientiæ, hic orbis heroes melancholici: *Alexander* in bello & pace, *Socrates* quoque melancholicus. Et *Seneca de tranquillitate* 15. libr. 3. scribit: nullum magnum ingenium sine dementia fuit i. e. melancholia. Melancholici optimi fuerunt poetæ, futura etiam prædicentes. Et bene *Heraclitus*: aridus animus sapientissimus, five

sive etiam anima sicca sapientissima. Altera senectus debilis, imbecillis, decrepita dicta, vitam claudens, ultimum senium, ordinario ad septiesdecem i. e. septuagesimum annum, etiam Davide Regio psalte teste sese extendit, ibi maxime est virium corporis & animi decrementum ac defectus, morbida debilitas & senectus ipsa morbus; clauditur ordinario hic spatium vitæ humanæ, paucissimi perveniunt ad 81. annum. Optime dixit *Salomo Ecclesiastes c. ultimo a v. 2. usq; ad 7.* tunc anni displicent: nulla pars facit suum officium intellectus obscuratur manus & pedes vacillant, dentium lapsus, oculi caligant, aures obsurdescunt, in capite fit calvities, crinesque decidunt; sanguis exsiccat, imbecillior fit circulatio, motus cordis tardus languidusque fit, nervorum robur, perit. Itaque omnes ætates mutant temperamenta & actiones humanas. Merentur hic legi sequentia, quæ habet Casparus Calderus de Heredia, in tribunali medico, *loc. supr. citato*, ubi dicit: oriuntur & manant temperamenta, tum a primigenia natura, tum ab ætate, quæ illi comes est individua, cumque id, quod a natura prodiit, comparate duntaxat, quod vero ab ætate, simpliciter dici soleat: consequitur, æstimandis temperamentis, ætati quam naturæ vim tribui majorem, & eam qui ex ætatum decursu fit, temperamenti speciem, ei tum victoria tum nomine præferri, quam natura ortusque contulit.

§. XII.

Ex hisce dictis clarissime patebit, non sine summa ratione, a veneranda antiquitate septenarium anni numerum observatum atque æstimatum fuisse, quoniam

niam infinitus Conditor sapientissime voluit, ut sub certo tempore & septenario numero non quidem ex ejus natura & operatione, quæ nulla est, sed ex necessitate harmoniæ & ordinis causarum corporearum, naturalium & mechanicarum, peculiaris mutatio corpori & animo inferatur, nempe ut increseat ipsis vis, & ad perfectionem perveniat, inque in ea ad tempus maneat, postea vero successive decreseat. Hæc ipsa coordinatio & complexus incrementi & decrementi hominis sub certis ætatibus & temporibus maxime apprens, luculentissime deprædicat sapientiam, ordinem symmetriam, summum artificium ac regimen creatoris, quibus gubernat totum mundum ejusque partes, maximeque in eo corpora organica & viva. Ex præcedentibus etiam clarum fit, non in numero necessariam quandam fatalitatem certumque periculum, ratione vitæ metuendum, multominus ipsum annorum numerum in casus fortunæ vel infortunii, aliquod jus & potentiam habere: hæc enim pure a providentia divina ab externis accidentibus causisque contingentibus, ut sunt accusationes, insidiæ malitiosorum hominum, peregrinationes periculosæ, damna, incendia, naufragia, vulnera, dependent, hæc enim adversa ex naturali illa per septenos aut novenos annorum circuitus, graduum ætatis distinctione neutiquam possunt provenire.

§. XIII.

Quare autem sub sexagesimo tertio anno plures finem vitæ suæ claudant, ratio etiam non est quærenda in numero, quatenus est numerus, sed quatenus circa hoc tempus, virium prælentissimum fit decrementum

C

tum

tum, & senectus ultima incipit, si itaque humor morbidus præsens, si virium debilitas, etiam ex aliis causis, si animi passio vehemens adsit, utique hisce concurrentibus, facile ad interitum pertingit corpus; Nam experientia loquitur, quod hoc anno plures etiam egregii viri extinguantur. Insuper damnus huic rei hanc causam, quando existimant, hunc numerum, esse periculosum & imminere malum corpori, in quieto & perturbato sunt animo, timent, tristantur, anguntur, idemque periculum semper ipsis imminere cogitant, sique vel leviter valetudo offendatur, diem fatalem imminere existimant, cum autem nihil efficacius in corpus nostrum agat, ejusque vires destruat, inque morbum præcipitet, quam gravis animi affectio, ideo, fit, ut eo anno, multi ægrotationem quandam experiantur, & eo majorem, quo gravius animo adficiuntur.

§. XIV.

Cæterum posset objectio moveri, quod mutationes quæ fiunt ab ætate ad ætatem non sint insignes, quoniam non subitæ sed paulatinæ, & intra limites sanitatis fiant adeoque tutæ, cum repentinas non tolerare possit natura. Verum enim vero utique mutationes sunt maxime insignes, annon enim insigne? quod certo anno dentes decidant, quod pubertas accedat, menses præsto sint, deficient, corpus in longum adolescat, certo tempore dentes erumpant. Insuper respondemus, etiam successivas & paulatinas mutationes, ut videmus in phthificis, hecticis, maligna febre laborantibus, certis diebus vel horis ad *ἀγωνα* periculi accedere. Potest hæc res eleganter illustrari, æqui-

quinoctiorum & solstiorum natura: notum est, quod successive sol feratur ab uno cœli puncto ad alterum, nihilominus tamen quando ad æquinoctiale & solstitiale pervenit, mox insignes mutationes visuntur in macrocosmo inque corporibus nostris. In vernali natura accipit robur & morbi diuturni vel in melius vel in pejus mutantur: phthysici hæctici evadunt vel moriuntur: intermittentium paroxysmi ad tempus desinunt. In solstitio æstivo, diuturnæ quartanæ, citra usum remedium, vel plane expirant, vel si persistunt adhuc, post hoc tempus, totum autumnum & hyemem perdurare solent. In æquinoctio autumnali, multæ commotiones sanguinis & humorum fiunt, consuetæ excretiones sanguinis v. g. per hæmorrhoides, per arteriam asperam revertuntur. Circa solstitium hybernum natura est imbecillissima, ubi omnes morbi acuti valde sunt periculosi & chronici paroxysmis gravissimis stipati. Quibus manifesto perspicimus, utut paulatim & accedat & recedat sol a solstiorum & æquinoctiorum punctis, nihilominus ipsis in punctis, quando consistit, præsentissimas fieri mutationes.

§. XV.

Ulterius videmus in corpore nostro, agrote etiam, certis temporibus fieri v. g. in variolis & morbillis excretiones, febres maxime inflammatorias die septimo vel in pejus vel in melius desinere, mensium quoque fluxus statò die vel mense accedentes in foeminarum corporibus, varia suscitare pathemata. Ex quibus patet dispositionem ad mutationes fieri quidem successive, sed ipsam mutationem in instanti. Eodem modo se res habet cum annis climactericis, sive annis ætatum,

ubi anno septimo accedente, notabilis visitur vel in incremento vel decremento corporis humani mutatio. Quicquid autem sit, negandum non est, vim horum annorum etiam sese exserere in quibusdam anno præcedente, vel etiam proximo sequente. Ulterius dubium quoddam, quo infringere volunt virtutem horum annorum dilucidandum est: nimirum dicunt, mutationes has fieri intra limites sanitatis, adeoque absque periculo. Verum nequam valet consequentia, nam & intra limites sanitatis gravi mœrore & terrore corripitur homo, qui affectus mox gravem morbum, vel etiam mortem in inferre potens est. Equidem non aliquis moritur sanus, sed intra limites sanitatis mors disponitur.

§. XVI.

Porro a ratione instituti nostri non alienum esse existimo, perpaucis subicere, quibusnam maxime incommodis vel ægritudinibus circa singulas ætatum mutationes, homines sint obnoxii. Et ut auspicemur a septimo mense circa dentitionem, uti notum est, gravissima pathemata sese exerunt, comitantur enim dentium eruptionem sæpissime vigilæ, febres pavores in somno, diarrhœæ, asthmata, epilepsiæ, alvi adstrictiones, tormina, quæ si non prudenter, secundante natura, a medico tractantur, facile infantes jugulant. Decimo quarto mense plerumque canini dentes prodeunt, qui quoniam longiores & acutiores sunt, gingivalem carnem magis dilacerant & vellicant, hinc magis periculosa & lethifera suscitant sympnomata. Dimidio septimo numero, nempe intra tertium & quartum annum molares ut plurimum exitum affectant, ubi lentæ febres sæpius non sine periculo sese associant.

an-

anno quando dentes decidunt, ob nimiam gingivalis
 carnis laxitatem, os foetet, vel dentes fiunt nigri, ca-
 riosi, complicantur quandoque diarrhoeæ, appetitus
 prostratus, febres stomachales, a deglutita vitiosa sa-
 liva, lumbrici quoque circa illud tempus uberius sese
 exerunt. Circa annum decimum quartum, in fœ-
 minis ante mensium eruptionem varia symptomata se-
 se exserunt, macilentæ nempe fiunt, cephalalgias ve-
 xantur, nauseosæ sunt, appetitus prosternitur, lividi
 coloris fiunt, lassitudo & gravativus dolor adest in pe-
 dibus, lentus accedit calor. Eodem hoc tempore
 crescit corpus in longitudinem, quapropter multæ ten-
 siones dolorificæ hinc inde in artibus sentiuntur. Vi-
 gesimo primo & vigesimo octavo accedente, fœminæ
 fiunt multum salaces, amatoris febribus corripuntur,
 circa hoc tempus quoque mares insolentiores sunt in
 appetenda venere, unde facile gonorrhœa, aut conta-
 gio venero inficiuntur, corpus fit siccius calidius, hinc fri-
 gidus potus & aerem frigidum amant, unde pleuriti-
 des, peripneumonias & alias febres inflammatorias,
 nec non ventriculi inflammationes incurrunt, tunc
 quoque temporis usque ad trigesimum quintum an-
 num, juvenes ad hæmoptisim & phthisim inclinant.
 Viri anno quadragesimo secundo & nono, cum sangvis
 eorum sit fervidissimus nisi sese moderentur in calido-
 rum potuum assumptione, incurrunt in ardentis, bi-
 liosas febres, tertianas continuas, causam. Annus et-
 iam hic quadragesimus nonus maxime infensus est fœ-
 minarum sanitati, cessare tunc solent menses, unde va-
 ria pathemata hypochondriaca & hysterica per aliquot
 annos pati necesse habent cum lento calore. Sexage-

fimo autem tertio anno it. septuagesimo cum jam insignis adfit virium debilitas, morbi chronici, cachexia, asthma, hydrops, apoplexia, quartana febris, icterus niger hæmorrhoides cœcæ minari solent periculum. Subsequens æras, ob humidi benigni defectum, spirituum imbecillitatem, nervorum & fibrarum densitatem, ad visus, auditus imminutionem, vertiginem, paralyfin, tumores oede matosos pedum, marasimum, stranguriam, vesicæ calculum, tremorem artuum, vacillationes pedum facile inclinant.

§. XVII.

At vero non tantum septimo anno ætatis, accedente, dispositio fit ad morbos, verum etiam per singularum ætatum annos, peculiaris morborum vis sese exserit, qua de causa cum hæc doctrina ad rationalem praxin multum conferat, pauca saltem adhuc hac de re monere allubescit. Primo omnium notatu perquam dignum est, dispositiones ad morbos, successive per ætates fieri, maxime secundum regiones corporis, adeo ut infantes & pueri plus laborent morbis capitis, adolescentes & juvenes affectibus thoracis, viri & senes morbis abdominis, decrepiti senes vitiis artuum & extemarum partium. Ita videmus quod infantes & pueri corripiantur achoribus, & tinea capitis, tumoribus parotidum, oculorum acris defluxionibus, panno oculi, gutta serena, exulcerationibus aurium, faciei pustulis, in lingua aphthis, narium defluxionibus, & hæmorrhagiis, coryza, amygdalarum tumoribus, capitis doloribus, quinimo epilepsia, ceu morbo capitis, infantibus maxime familiari. Adolescentes & juvenes experiuntur facile siccas tusses, cordis

dis palpitationes, luxationes verebrarum, pleuritides, peripneumonias, hæmoptises, phthysin, apostemata in pectore, hecticam. Iuvenes etiam & virilis ætatis homines valde proclives sunt ad omnis generis febres intermittentes, tertianas, quartanas, inflammatorias, biliosas, acutas, deliria, phrenitidem, febres arthriticas, sunt enim hæc febrium species maxime cordis & arteriarum affectiones, quæ partes locatæ sunt in thorace. In consistente virili ætate & senectute prima, Cachexia, morbus niger, hydrops, dolores in lumbis, colicæ spasmodicæ, infarctus lienis, vomitus, præsertim in fœminis, cruenti, tensiones circa os sacrum, calculosæ passiones, internæ hæmorrhoides, magis sese exerunt. Ulterius procedente senectute, in partibus extremis visuntur morbi, & hæc ætates maxime adoriuntur, stranguria, urinæ stillicidium, calculus vesicæ, artuum tremores, dispositio ad sphacelum, podagra, paralysis, apoplexia. Ratio quare natura, hoc ordine gaudeat, ut incipiendo a capite progrediatur, disponendo partes ad morbosas constitutiones, usque ad extremos artus, hæc vero proxima est: natura semper in ipso formando fœtu, primum elaborat caput, deinde thoracem & abdomen: ita etiam intendit primo in nato homine, principaliores partes, nempe caput perficere idque ad debitam firmitatem & robur deducere, unde major ad eam partem in pueritia & infantia humorum & sanguinis sit affluxus. Cum autem facile, vel ob quantitatem vel qualitatem vitiosam, vel ob alias concurrentes etiam externas causas, circulatione debita impedita, stagnant & sistantur humores, fit, ut dicti propullulent affectus. Sub ætate adolescentiæ & iuventutis,

ris, natura aggreditur elaborationem & perfectionem thoracis & in eo contentas partes nempe pulmones & cor, cui fini etiam affunditur copia largior sanguinis & quando etiam hic non invenit suum debitum circulum, sed sistitur & stagnat, nascuntur inde affectus circa, has partes maxime. In virili ætate & senectute prima, amplius fit abdomen, deinde etiam, quoniam natura non habet tantam efficaciam ad motum, colligitur in vasis venosis abdominis magna quantitas sanguinis, quæ impeditius movetur, & ibi stagnans producit commemorata pathemata. In extrema vero senectute ob defectum boni succi, nervorum rigiditatem & ineptitudinem ad motum, spirituum etiam & caloris defectum in extremis partibus, ubi semper tardissima circulatio facile stagnat sanguis & serum, coagulatio fit, pororum & nervorum obstructio, unde adducti morbi originem nanciscuntur.

§. XVIII.

Coronidis loco per pauca addam quasi superpondii loco, de moribus ad quos, singulæ ætates inclinant, nempe puerili & adolescenti ætati familiares sunt, somnolentia, negligentia, securitas, petulantia, otium delectatio dulcium, usus variarum voluptatum. Juvenes magis sunt præcipites, loquaces, rixosi, iracundi, audaces, impatientes, ambitiosi, agiles. Viri evadunt constantiores, vigore agentis instructi sunt, vigiles, ambitiosiores. Senes sunt pertinaces, diffidentes, avari superstitiosi, pensitabundi, solitudinem amant magisque taciturni.

S. D. G.

em
&
&
m,
a,
na,
ura
in
is,
cit
ute
ne-
fe-
cu-
ro-
gi-

ddi
m-
en-
tio
gis
im-
tio-
res.
ofi,

02 14 615

ULB Halle

3

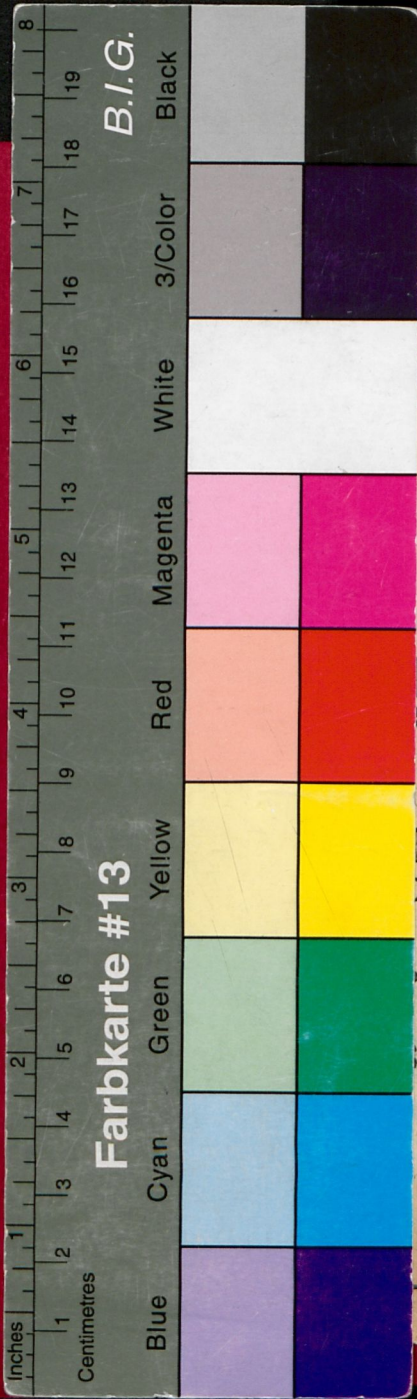
003 095 932

sch

DISSERTATIO PHYSICO - MEDICA INAUGURALIS,
SISTENS

ANNORUM CLIMATICORUM RATIONALEM ET MEDICAM EXPLICATIONEM,

Quam
In Alma Regia & Electorali Fridericiana,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI, ET ELECTORATUS BRANDENBURGICI HEREDE, ETC.
GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,
PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO,
D. MEDICINÆ ET PHILOS. NAT. PROF. PUBL. ORD.
POTENTISS. REGIS BORUSSICI CONSILIARIO
ET ARCHIATRO,
PATRONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO ÆTATEM COLENDO,
PRO GRADU DOCTORIS

summos in ARTE MEDICA Honores, Jura & Privilegia legitime c. pessendi,

Ad diem 16. Februar. Anno MDCCIV. Horis ante & pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI
Publico Eruditorum Examine submittit
CAROLUS LUDOVICUS FUNCKERT,
Lub. Siles.

HALE MAGDEB. Litteris Christ. Henckelii, Acad. Typogr.